

СЕРЕБРО М. В.,

докторант

(Ужгородський національний
університет)

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.33>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Наукова публікація присвячена дослідженню адміністративно-правових засад використання та розвитку інформаційних технологій в Україні.

Встановлено, що ієрархію нормативно-правових актів, якими врегульовано відносини інформатизації (цифровізації) становлять Конституція та рішення Конституційного Суду України, ратифіковані Верховною Радою України міжнародно-правові акти, кодекси та закони України, правові позиції (висновки) Верховного Суду, укази Президента та постанови Кабінету Міністрів України, відомчі нормативно-правові акти (накази міністерств та інших ЦОВВ), а також акти органів місцевого самоврядування.

Зазначається, що інформаційне законодавство на даний час містить близько чотирьох тисяч законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють сучасні інформаційні відносини та створюють правові передумови для розвитку функціональних напрямів інформаційної діяльності. Проте, не зважаючи на значну кількість нормативних актів, якими врегульовано питання використання та розвитку інформаційних технологій, значна кількість актуальних питань у даній сфері суспільних відносин залишається не вирішеною.

Акцентовано увагу на необхідності встановлення адміністративної відповідальності за поширення спаму, тобто умисне систематичне масове розповсюдження повідомлень електронною поштою, здійснене без попередньої згоди адресатів, що не призвело до порушення або припинення роботи електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електронної пошти.

Також наголошено на необхідності адміністративно-правового врегулювання питання створення ефективного механізму недопущення поширення в національному сегменті мережі Інтернет аудіовізуальних творів, що пропагують культ насильства та жорстокості, містять елементи порнографії та іншого забороненого контенту. Зокрема, пропонується зобов'язати всіх інтернет-провайдерів встановлювати відповідні програмні фільтри для блокування доступу до заборонених інформаційних ресурсів по прикладу заборони доступу до веб-сайтів російського сегменту Інтернет.

Крім того, запропоновано нормативно врегулювати питання створення захищених національних баз даних, які будуть відокремлені від Інтернет та виступатимуть сховищем основних інформаційних ресурсів на декількох альтернативних носіях інформації з метою збереження та систематизації останньої.

Ключові слова: інформаційні технології, регулювання, публічна адміністрація, контроль, Інтернет, кіберзлочини, спам, відповідальність, програмне забезпечення, технічні рішення, сховища.

Serebro M. V. Administrative and legal basis of the use and development of information technologies in Ukraine

The scientific publication is devoted to the study of the administrative and legal basis of the use and development of information technologies in Ukraine.

It has been established that the hierarchy of normative and legal acts regulating informatization (digitalization) relations consists of the Constitution and decisions of the Constitutional Court of Ukraine, international legal acts ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine, codes and laws of Ukraine, legal positions (conclusions) of the Supreme Court, decrees of the President and resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, departmental normative legal acts (orders of ministries and other Central Committees), as well as acts of local self-government bodies.

It is noted that information legislation currently contains about four thousand laws and other legal acts that regulate modern information relations and create legal prerequisites for the development of functional areas of information activity. However, despite the significant number of normative acts regulating the use and development of information technologies, a significant number of topical issues in this area of public relations remain unresolved.

Attention is focused on the need to establish administrative responsibility for the spread of spam, i.e. deliberate systematic mass distribution of telecommunications messages, carried out without the prior consent of the addressees, which did not lead to disruption or termination of the operation of electronic computing machines (computers), automated systems, computers computer networks or telecommunication networks.

It was also emphasized the need for administrative and legal settlement of the issue of creating an effective mechanism to prevent the spread of audiovisual works promoting the cult of violence and cruelty, containing elements of pornography and other prohibited content in the national segment of the Internet. In particular, it is proposed to oblige all Internet providers to install appropriate software filters to block access to prohibited information resources, following the example of banning access to websites of the Russian Internet segment.

In addition, it is proposed to normatively regulate the issue of creating protected national databases, which will be separated from the Internet and will act as a repository of basic information resources on several alternative media for the purpose of preserving and systematizing the latter.

Key words: *information technology, regulation, public administration, control, Internet, cybercrime, spam, liability, software, technical solutions, storage.*

Актуальність теми. Інформаційні технології в сучасному світі розвиваються із надзвичайною швидкістю, змінюючи суспільні відносини, пов'язані з їх використанням. Закони, які характеризуються особливим порядком прийняття та внесення змін, не можуть регулювати всі аспекти використання інформаційних технологій. Оперативно реагувати на зміни в суспільних відносинах дозволяє нормотворчість Кабінету Міністрів України, а також відомча нормотворчість міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Саме тому дослідження адміністративно-правових засад використання та розвитку інформаційних технологій в Україні має як теоретичне, так і практичне значення для формування пропозицій щодо удосконалення чинного національного законодавства та юридичної практики.

Інформаційні технології (скорочено – ІТ) визначають як систему методів, процесів та способів використання обчислювальної техніки і систем зв'язку для створення, збору, передачі, пошуку, оброблення та поширення інформації з метою ефективної організації діяльності людей [1, с. 227].

Різні аспекти правового регулювання використання та розвитку інформаційних технологій завжди були в центрі уваги науковців. Із останніх наукових праць слід виділити роботи Д. Біленької «Адміністративно-правове регулювання інформаційних відносин в Україні», О. Берназюка «Цифрові технології у праві: сучасний погляд у майбутнє», Т. Ковальнової та О. Гунбіної «Правові проблеми надання адміністративних послуг з використанням інтернет-технологій», О. Комарова «Адміністративно-правовий статус суб'єктів здійснення цифрової трансформації регіону», А. Краковської та М. Бабик «Цифровізація адміністративних послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку», А. Омельченка «Суспільні відносини у сфері цифровізації як предмет правового регулювання», Р. Стефанчука «Інформаційні технології та право: quo vadis?», І. Тищенкою «Адміністративні процедури надання електронних публічних послуг публічною адміністрацією в Україні».

Проте, актуальні адміністративно-правові засади використання та розвитку інформаційних технологій в Україні ще не були предметом окремого наукового аналізу, що актуалізує підготовку даної публікації.

Постановка завдання. Метою наукової публікації є дослідження адміністративно-правових засад використання та розвитку інформаційних технологій в Україні з метою формулювання пропозицій щодо удосконалення чинного національного законодавства та юридичної практики у даній сфері суспільних відносин.

Методологія публікації включає філософські, загальнонаукові та спеціально-юридичні методи дослідження. Серед філософських методів дослідження застосовуються закони та прийоми діалектики (єдності та боротьби протилежностей, переходу кількісних змін у якісні). Серед загальнонаукових методів застосовуються системний та структурно-функціональний методи, прийоми логічного методу, а саме: аналіз, синтез, дедукція та індукція. Серед спеціально-юридичних методів дослідження застосовується формально-юридичний метод як похідний від аксіоматичного методу дослідження, а також метод юридичного моделювання. Також в процесі дослідження використовуються такі загальновідомі наукові підходи як цивілізаційний, антропоцентричний, телеологічний та синергетичний.

Результати дослідження. У відповідності до принципу верховенства права, ієрархію нормативно-правових актів, якими врегульовано відносини інформатизації (цифровізації) становлять Конституція України та рішення Конституційного Суду України, ратифіковані Верховною Радою України міжнародно-правові акти, кодекси та закони України, правові позиції (висновки) Верховного Суду, укази Президента та постанови Кабінету Міністрів України, відомчі нормативно-правові акти (накази міністерств та інших ЦОВВ), а також акти органів місцевого самоврядування.

В. Пилипчук та В. Цимбалюк зазначають, що інформаційне законодавство на даний час містить близько 4-х тисяч законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють сучасні інформаційні відносини та створюють правові передумови для розвитку функціональних напрямів інформаційної діяльності [2, с. 34].

Правовою основою цифровізації в Україні та приведення національного законодавства у даній сфері суспільних відносин у відповідність до права Європейського Союзу є закони України «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», «Про обов'язковий примірник документів», «Про електронні документи та електронний документообіг» [3], «Про електронні комунікації» [4], «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [5], «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [6], «Про Національну програму інформатизації» [7], «Про цифровий контент та цифрові послуги» [8], «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027)» [9].

Так, Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» встановлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів. Дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів [3].

Одним із основних завдань органів публічної адміністрації на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства є завершення переходу на електронних документообіг у сфері публічного адміністрування, надання адміністративних послуг, а також у судовій сфері. Позитивним прикладом створення в Україні цифрової держави є онлайн-сервіс державних послуг «Дія», який має мобільний застосунок з електронними документами та даними про людину з реєстрів, портал з допомоги малому та середньому бізнесу, портал з онлайн-курсами, спеціальний правовий режим для IT-індустрії «Дія-City». За допомогою «Дії» можна отримати широкий спектр адміністративних послуг в режимі онлайн (зарєєструвати ФОП, оформити купівлю-продаж транспортного засобу, зарєєструвати шлюб), подати заявку на отримання грантів, отримати довідки та витяги тощо. Не менш позитивним прикладом є створення та функціонування в Україні Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) – «Електронний суд», яка є сукупністю інформаційних та телекомунікаційних підсистем (модулів), які забезпечують автоматизацію визначених законодавством та Положенням процесів діяльності судів, органів та установ в системі правосуддя, включаючи: документообіг, автоматизований розподіл справ, обмін документами між судом та учасниками судового процесу, фіксування судового процесу та участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції, складання оперативної та аналітичної звітності, надання інформаційної допомоги суддям, а також автоматизацію процесів, які забезпечують фінансові, майнові, організаційні, кадрові, інформаційно-телекомунікаційні та інші потреби користувачів ЄСІТС. Отже, електронний документообіг у сфері публічного адміністрування (надання адміністративних послуг), а також у сфері здійснення судочинства дозволяє не тільки суттєво економити час та матеріальні ресурси, але й усуває корупційні ризики та бюрократичні перепони завдяки ефективному використанню інформаційних технологій та їх належному адміністративно-правовому регулюванню.

В свою чергу Законом України «Про електронні комунікації» визначено правові та організаційні основи державної політики у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра, а також права, обов'язки та відповідальність фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у відповідній діяльності або користуються електронними комунікаційними послугами (його дія поширюється на відносини у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра щодо надання та отримання електронних комунікаційних послуг, постачання та доступу до електронних комунікаційних мереж, забезпечення конкуренції на ринках електронних комунікацій, а також щодо користування радіочастотним спектром, ресурсами нумерації та захисту прав користувачів послуг) [4].

Одним із найбільш застосовуваних у сфері використання інформаційних технологій є Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги». Цим Законом визначено правові та організаційні засади електронної ідентифікації та надання електронних довірчих послуг, права та обов'язки суб'єктів відносин у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг, порядок здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг [5].

Застосування цифрового підпису дозволяє швидко та ефективно отримувати доступ до основних державних реєстрів, формувати запити на доступ до публічної інформації та підписувати звернення, отримувати адміністративні послуги, подавати звітність та вести листування з органами публічної адміністрації.

02 березня 2024 року набув чинності Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги». Цей Закон регулює відносини між виконавцем та споживачем щодо надання цифрового контенту та/або цифрової послуги. Дія цього Закону поширюється також на: відносини, в яких виконавець на підставі договору надає або зобов'язується надати цифровий контент та/або цифрову послугу споживачу, а споживач надає або зобов'язується надати свої персональні дані, крім випадків, якщо їх надання необхідне виключно для одержання цифрового контенту та/або цифрової послуги, без наміру подальшого використання персональних даних для досягнення будь-яких інших цілей; відносини, в яких цифровий контент

та/або цифрові послуги розробляються відповідно до специфікації споживача; відносини, в яких виконавець на підставі договору надає або зобов'язується надати цифровий контент на матеріальному носії, що використовується виключно для зберігання такого цифрового контенту [8].

Таким чином, Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги» є одним із ключовим у сфері торгівлі програмним забезпеченням, надання цифрових послуг тощо.

Важливим етапом у розвитку адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій та приведення національного законодавства у цій сфері у відповідність до права Європейського Союзу стала ратифікація Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027) [9].

У відповідності до вказаної Угоди Україна бере участь у програмі «Цифрова Європа» згідно з принципами та умовами, встановленими статтею 451 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, і Протоколом III до неї, Регламентом (ЄС) 2021/694, а також будь-якими іншими нормативно-правовими актами, що стосуються реалізації програми «Цифрова Європа», в їхніх останніх редакціях, і відповідно до конкретних умов, передбачених цією Угодою. Юридичні та фізичні особи, які зареєстровані в Україні, можуть брати участь у заходах програми «Цифрова Європа» на умовах, рівнозначних тим, що застосовуються до юридичних та фізичних осіб, які зареєстровані у Європейському Союзі, з урахуванням дотримання обмежувальних заходів Європейського Союзу [9].

Серед підзаконних нормативно-правових актів, якими врегульовано питання використання та розвитку інформаційних технологій в Україні, слід відзначити наступні: «Засади реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56 [10]; «Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. [11]; «Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р [12], «Концепція розвитку цифрових компетентностей», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. [13], «Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. [14] та інші.

Так, постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56, якою затверджені Засади реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку, внесено зміни до Регламенту Кабінету Міністрів України та запроваджено проведення цифрової експертизи. Зокрема, встановлено, що Державне агентство з питань електронного урядування проводить цифрову експертизу проекту акта Кабінету Міністрів з метою виявлення у ньому положень, що не узгоджуються із засадами реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку, зокрема перешкоджають створенню сучасних електронних форм взаємодії та доступності для громадян і суб'єктів господарювання переваг і можливостей цифрових технологій [10].

Правовою основою протидії кримінальним правопорушенням у сфері використання інформаційних технологій є відповідні положення Кримінального кодексу України.

Так, окремий Розділ XVI КК України присвячений кримінальним правопорушенням у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку.

Зокрема, ст. 361 КК України передбачено відповідальність за несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж [15].

Причому, якщо санкція ч. 1 ст. 361 КК України передбачає штраф від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або пробаційний нагляд на

строк до трьох років, або обмеження волі на той самий строк, то згідно із ч. 2 ст. 361 КК України, ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, – караються штрафом від трьох тисяч до семи тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк [15].

За дії, передбачені частиною першою або другою ст. 361 КК України, якщо вони призвели до витоку, втрати, підробки, блокування інформації, спотворення процесу обробки інформації або до порушення встановленого порядку її маршрутизації, передбачено можливість позбавлення волі на строк до восьми років (ч. 3 ст. 361 КК України). А за дії, передбачені частиною першою або другою ст. 361 КК України, якщо вони заподіяли значну шкоду чи створили небезпеку тяжких технологічних аварій або екологічних катастроф, загибелі або масового захворювання населення чи інших тяжких наслідків, максимальний розмір санкції передбачає можливість позбавлення волі на строк до дванадцяти років (ч. 4 ст. 361 КК України) [15].

Статтею 361-1 КК України передбачено відповідальність за створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Причому, якщо за створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту, а також розповсюдження або збут шкідливих програмних чи технічних засобів, призначених для несанкціонованого втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж, санкція ч. 1 ст. 361-1 КК України передбачає штраф від двох тисяч до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або позбавлення волі на строк до трьох років, то за ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або якщо вони заподіяли значну шкоду, передбачена відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк до п'яти років [15].

Крім того, ст. 361-2 КК України передбачено відповідальність за несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації [15].

Відповідальність за несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї, передбачена ст. 362 КК України. Несанкціонованими діями з інформацією, згідно із ч. 1 ст. 362 КК України є несанкціоновані зміна, знищення або блокування інформації, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах чи комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї. А згідно із ч. 2 ст. 362 КК України несанкціонованими діями з інформацією є також несанкціоновані перехоплення або копіювання інформації, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, якщо це призвело до її витоку, вчинені особою, яка має право доступу до такої інформації [15].

Статтею 363 КК України передбачена відповідальність за порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється.

Крім того, ст. 363-1 КК України встановлено відповідальність за перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку [15].

Таким чином, ст. 363-1 КК України передбачає кримінальну відповідальність за поширення спаму, якщо вказані дії призвели до порушення або припинення роботи

електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Проте актуальним залишається питання встановлення адміністративної відповідальності за систематичне поширення спаму без настання вказаних наслідків.

До актуальних питань правового регулювання суспільних відносин у сфері використання інформаційних технологій також слід віднести: захист персональних даних, а також інформації, яка відноситься до державної чи комерційної таємниці від так званих хакерських атак; протидію поширенню в Інтернеті культу насильства та жорстокості, дитячої порнографії та іншого забороненого законом контенту; запобігання використанню соціальних мереж, месенджерів для забезпечення діяльності злочинних організацій, включаючи терористичні та радикальні організації; використання інформаційних технологій та відповідних потужностей для так званого майнінгу – забезпечення функціонування криптовалютних платформ, що перевантажує електричні мережі та часто призводить до нецільового використання технологічних потужностей; забезпечення збереження цінної інформації на альтернативних цифрових носіях з метою її захисту від втрати, знищення (стирання); правове регулювання електронної торгівлі, включаючи питання її обліку, визначення вартості цифрових продуктів, оподаткування тощо (адже комп'ютерна програма може коштувати набагато більше, ніж декларується її автором чи покупцем); захист інтелектуальної власності, авторських прав в Інтернет.

Слід відзначити, що сучасне програмне забезпечення дозволяє створювати ефективні фільтри для обмеження доступу користувачів до забороненого законами цифрового контенту. Отже, органам публічної адміністрації достатньо нормативно зобов'язати ключових інтернет-провайдерів встановити інтернет-фільтри для блокування доступу до інформаційних ресурсів, зокрема, аудіовізуальних творів, що пропагують культ насильства та жорстокості, містять елементи порнографії тощо.

Особливої актуальності в умовах воєнного стану набуває питання збереження національного фонду цифрової інформації, адже сервери, на яких зберігається ключова інформація, можуть стати об'єктом ракетних атак або опинитися на окупованій території. Тому раціональною є правова регламентація використання для розміщення цінних інформаційних ресурсів (дублікатів державних реєстрів, баз даних органів публічної адміністрації) матеріальних носіїв інформації, які розташовані в Європейському Союзі, США, Японії та інших дружніх для України державах. До прикладу – Верховна Рада 16 січня 2024 року ухвалила в цілому як закон законопроект 10062, який передбачає збір персональних даних українців у Єдиному реєстрі військовозобов'язаних. Ці дані будуть зберігатися у «хмарному» сховищі на серверах за кордоном. На це іноземні партнери виділяють 100 млн доларів США. Це дозволить розміщувати дані у військових хмарних сховищах країн-членів НАТО [16].

Висновки. Проведене дослідження адміністративно-правових засад використання та розвитку інформаційних технологій в Україні дає підстави сформулювати висновок про те, що в національній правовій системі сформована достатньо ґрунтовна правова основа розвитку інформаційного суспільства, цифровізації суспільних відносин у відповідності до міжнародних стандартів. Проте, значна кількість питань у даній сфері суспільних відносин ще потребує особливої уваги та реакції з боку органів публічної адміністрації.

Так, актуальним вбачається встановлення адміністративної відповідальності за поширення спаму, тобто умисне систематичне масове розповсюдження повідомлень електрозв'язку, здійснене без попередньої згоди адресатів, що не призвело до порушення або припинення роботи електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.

Крім того, актуальним є адміністративно-правове врегулювання питання створення ефективного механізму недопущення поширення в національному сегменті мережі Інтернет аудіовізуальних творів, що пропагують культ насильства та жорстокості, містять елементи порнографії та іншого забороненого контенту. З метою надійного захисту національного інформаційного простору доцільно на рівні закону зобов'язати всіх інтернет-провайдерів

встановити відповідні програмні фільтри для блокування доступу до заборонених інформаційних ресурсів – за прикладом заборони доступу до веб-сайтів російського сегменту Інтернет.

Також доцільно нормативно врегулювати питання створення захищених національних баз даних, які будуть відокремлені від Інтернет та виступатимуть сховищем основних інформаційних ресурсів на декількох альтернативних носіях інформації (бажано – на серверах, розташованих в державах-членах ЄС, США, Японії, Канаді) з метою збереження та систематизації останньої.

Підсумовуючи слід зазначити, що наведений перелік пропозицій щодо удосконалення чинного національного законодавства у сфері використання інформаційних технологій не є вичерпним, що актуалізує проведення подальших наукових пошуків у даному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Плескач В.Л., Затонацька Т.Г. Інформаційні системи і технології на підприємствах: підручник. К.: Знання, 2011. 718 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1KHnAGifyfcHmwHhNV89WWCI93eJQsjAiF/view>
2. Пилипчук В.Г., Цимбалюк В.С. Історико-правові проблеми становлення і розвитку інформаційної сфери та інформаційного права в Україні (кінець XX – початок XXI століття). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 4 (87). С. 29–44.
3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. Дата оновлення: 31.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
4. Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 р. № 1089-IX. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
5. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2155-VIII. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
6. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15 липня 2021 р. № 1667-IX. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
7. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2807-IX. Дата оновлення: 01.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#n191> (дата звернення: 01.06.2024).
8. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України від 10 серпня 2023 р. № 3321-IX. Дата оновлення: 02.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
9. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021-2027): Закон України від 23 лютого 2023 р. № 2926-IX. Дата оновлення: 01.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2926-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
10. Деякі питання цифрового розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56. Дата оновлення: 30.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
11. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. Дата оновлення: 11.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).
12. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

13. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. Дата оновлення: 03.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

14. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження КМУ від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. Дата оновлення: 29.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

15. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Дата оновлення: 19.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20240519#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

16. Верховна Рада ухвалила закон про зберігання персональних даних українців на закордонних серверах, який є частиною мобілізаційного законодавства. *Судово-юридична газета. Публікації. Законодавство*. 16.01.2024. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/290726-verkhovna-ura-rada-prinyala-zakon-o-khramenii-personalnykh-dannykh-ukraintsev-na-zarubezhnykh-serverakh-yavlyayuschisya-chastyu-mobilizatsionnogo-zakonodatelstva> (дата звернення: 01.06.2024).

